

*С.М. Фролов, канд. екон. наук, доц.,
докторант Сумського державного університету*

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Розвиток ринкових відносин в Україні охоплює не лише національну економіку, але і міжнародні ринкові відносини. Це неминуче, оскільки кожна країна прагне знизити свої національні витрати виробництва.

Сучасна світова економіка розвивається в умовах глобалізації. З цим пов'язана необхідність з'ясування суті цього процесу, умов і факторів глобалізації, перспектив і наслідків процесу, що протікає.

Розвиток світової економіки тісно переплітається з екологічними проблемами. Тому, насамперед, необхідно аналізувати основні напрямлення впливу людини на підсистему, показати процес глобалізації екологічних відносин, здійснити заходи з охорони навколишнього середовища.

Явище глобалізації потрібно розглядати з різних сторін. На макроекономічному рівні глобалізація означає загальне прагнення країн і окремих регіонів до економічної активності ззовні своїх кордонів. Ознаки таких прагнень: лібералізація, роздержавлення і приватизація, зняття торговельних та інвестиційних бар'єрів, створення зон вільного підприємництва і т.п.

На мікроекономічному рівні під глобалізацією мається на увазі розширення діяльності підприємств за межами внутрішнього ринку.

Таким чином, зовнішня торгівля – одна із важливих форм міжнародних економічних відносин. Однак у реальному житті не тільки товари і послуги, але і фактори виробництва володіють високою міжнародною мобільністю і є елементом міжнародних економічних відносин.

В умовах прогресивної глобальної інтеграції, дедалі більшої взаємозалежності націй та впливу змін у світовій економіці на національну політику особливого значення набуває державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що передбачає систему різних напрямів, форм, методів, заходів, які забезпечують взаємодію національного господарства із зовнішньо-світовою господарською сферою.

Основними цілями такого регулювання в Україні є захист економічного суверенітету, забезпечення економічної безпеки, стимулювання розвитку національної економіки, забезпечення умов ефективної інтеграції держави у світову економіку, охорона навколишнього природного середовища.

Вирішення цього завдання неможливе без детального аналізу структури доходів та витрат місцевих бюджетів прикордонних регіонів і визначення ролі зовнішньоекономічної діяльності в розвитку цих регіонів.

Сукупний зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг у 2006 році збільшився порівняно з 2005 роком на 17,6 % і становив 103,5 млрд. дол. США (у 2005 році оборот зріс на 13,5 %).

Сумарний обсяг експорту товарів та послуг збільшився на 13,2 % і становив 50,2 млрд. дол. США (у 2005 році експорт збільшився на 7,5 % та

склав 44,4 млрд. дол. США). Активізація внутрішнього попиту (як інвестиційного, так і споживчого) зумовила зростання імпорту товарів та послуг на 22 % (53,3 млрд. дол. США, у 2005 році імпорт збільшився на 20,4 % та склав 43,7 млрд. дол. США).

Роль доходів місцевих бюджетів певною мірою визначається величиною валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через них. У 1992 р. через доходи місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) перерозподілялось 11,5 % ВВП, у 1993 р. – 16,0 %; у наступні роки ця частка мала стійку тенденцію до зниження: у 1994 р. – 15,0 %; 1995 р. – 15,9 %; 1998 р. – 12,7 %; 1999 р. – 10,3 %; 2000 р. – 8,4 %; 2001 р. – 8,7 %; 2002 р. – 8,8 %; 2003 р. – 8,4 %; 2004 р. – 6,6 % (найнижчий рівень); 2005 р. – 7,2 %.

В 1992 р. у місцевих бюджетах знаходилося 47,6 % обсягу доходів зведеного бюджету. В подальшому ця частка зменшувалася і становила у 2000 р. – 29,1 %; 2001 р. – 32,3 %; 2002 р. – 31,4 %; 2003 р. – 30,0 %; 2004 р. – 24,9 %; 2005 р. – 22,6 %.

Частка місцевих бюджетів за доходами у перерозподілі валового внутрішнього продукту, а також у зведеному бюджеті поряд з економічним і соціальним має важливе політичне значення. Вона свідчить про участь місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем розвитку держави, про певну обмеженість функцій центральних органів влади. Така частка є загальним показником, який відображає рівень фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, дає можливість оцінити рівень розвитку місцевих бюджетів.

Таким чином, підбиваючи підсумки, можна зазначити:

- в Україні структура надходжень місцевих податків і зборів є нерациональною. Власними податками і зборами місцевих бюджетів мають бути: податок на нерухоме майно громадян; податок на багатство; податок на землю; податок на прибуток комунальних підприємств; збір за збирання та утилізацію сміття;
- транскордонне співробітництво як один із засобів пошуків соціально-економічних процесів, вирішення існуючих екологічних проблем та попередження їх виникнення на прикордонних територіях потребує комплексного підходу із врахуванням передового, адаптованого до регіональних особливостей України європейського та світового досвіду.